

KORRUPTSIOON EESTIS 2010: kolme sihtrühma uuring

Mari-Liis Sööt

Keda uuriti?

- Eesti elanikud (502)
- ettevõtjad (501)
- avaliku sektori töötajad (997)

Küsitlustöö: TNS Emor jaanuar-veebruar 2010

Analüüs: Tartu Ülikool ja Justiitsministeerium

Mida uuriti?

1. Eetilised hoiakud

- mida peetakse korrupsiooniks
- mil määral mõistetakse korrupsiooni hukka
- kui vastuvõtlikud ollakse korrupsioonile

2. Korrupsiooni leviku tajumine

- kui suureks probleemiks korrupsiooni peetakse
- kui levinuks korrupsiooni peetakse

3. Kokkupuude korrupsiooniga

- Kui sageli on korrupsiooniga kokku puutunud

Korruptsiooniks peetakse

(% = nõustujate osakaal: ettevõtjad, elanikud, ametnikud)

1. Altkäemaksu/pistist **93%; 90%; 97%**

Ametnik võtab trahvi ärahoidmiseks vms puhul vastu raha, kingituse, vastuteene

2. Poliitilist korruptsiooni **90%; 81%; 94%**

Ettevõtja teeb erakonnale annetuse ja saab selle eest oma ettevõttele soodsa otsuse

3. Ajakirjanduse korruptsiooni **80%; 69%; 86%**

Ajakirjanik võtab ettevõtjalt vastu soodustuse, kingituse vms tänutäheks tema ettevõttele soodsaks v konkurendile ebasoodsaks kajastuseks väljaandes

4. Huvide konflikti **75%; 65%; 84%**

Hangetega tegelev ametnik tellib asutusele arvuteid firmast, mille osanik on ta poeg

5. Kingitust ametnikule **62%; 54%; 66%**

Ametnik võtab pärast teenuse osutamist tänutäheks kingituse

Taunitakse

(% = mitteaktsepteerijate osakaal; ettevõtjad, elanikud, ametnikud)

1. Meelehead koolidirektorile 91%; 85%; 98%

Ettevõtja pakub eliitkooli direktorile turismireisi, et viimane aitaks ta pojal kooli saada

2. Mõjuvõimuga kauplemist 86%; 81%; 98%

Ametnik lubab ettevõtjale vastutasu eest mõjutada kõrget ametnikku otsustama ettevõtjaga seotud projekti kasuks

3. Tutvuste kaudu operatsioonile saamist 70%; 67%; 88%

Haige pääseb operatsioonile eelisjärjekorras, sest arst on ta venna kursusekaaslane

4. Ametiauto kasutamist isiklikuks otstarbeks 60%; 68%; 78%

Ametnik kasutab ametiautot isiklikuks otstarbeks

5. Läbi tutvuste asjaajamist 55%; 55%; 73%

Ettevõtja helistab tuttvale ametnikule asjaajamise kiirendamiseks

Korruptiivselt käituks

- **35%** ettevõtjatest
- **34%** elanikest
- **10%** avaliku sektori töötajatest

Nt: Teil on võimalus pakkuda ametnikule raha või vastuteenet, et pääseda karistusest v kiirendada asjaajamist. Mil määral nõustute järgmise väitega?

Pakuksin raha v vastuteenet, sest:

- a) see on levinud praktika*
- b) vahelejäämisrisk oleks väike*
- c) vastasel juhul peaksin kanda liiga suuri kahjusid*
- d) ametnike palk on väike*
- e) selline tegu oleks kahjutu*

Eetilised hoiakud ja vastuvõtlikkus korruptsioonile

- Avaliku sektori töötajad korruptsiooni suhtes taunivama ja teadlikuma hoiakuga
- Võrreldes varasemaga vähem neid, kes oleks ise valmis korruptiivselt käituma
Nt elanikud -10% ja avalik sektor -2%
- Mitmeid korruptsioonivorme taunitakse senisest enam
Nt kingitust peab korruptsiooniks 10% enam inimesi kui 2006; ametiauto isiklikuks otstarbeks kasutamist taunib 15% enam ettevõtjaid; tutvuste kaudu asjaajamist taunib 30% enam avaliku sektori töötajaid jne
- Kõik näitajad halvemad noortel; suurte linnade elanikel, mitte-eestlastel ja keskmise sissetulekuga inimestel

Kokkupuude korrupsiooniga viimase aasta jooksul

Meelehea, altkäemaks:

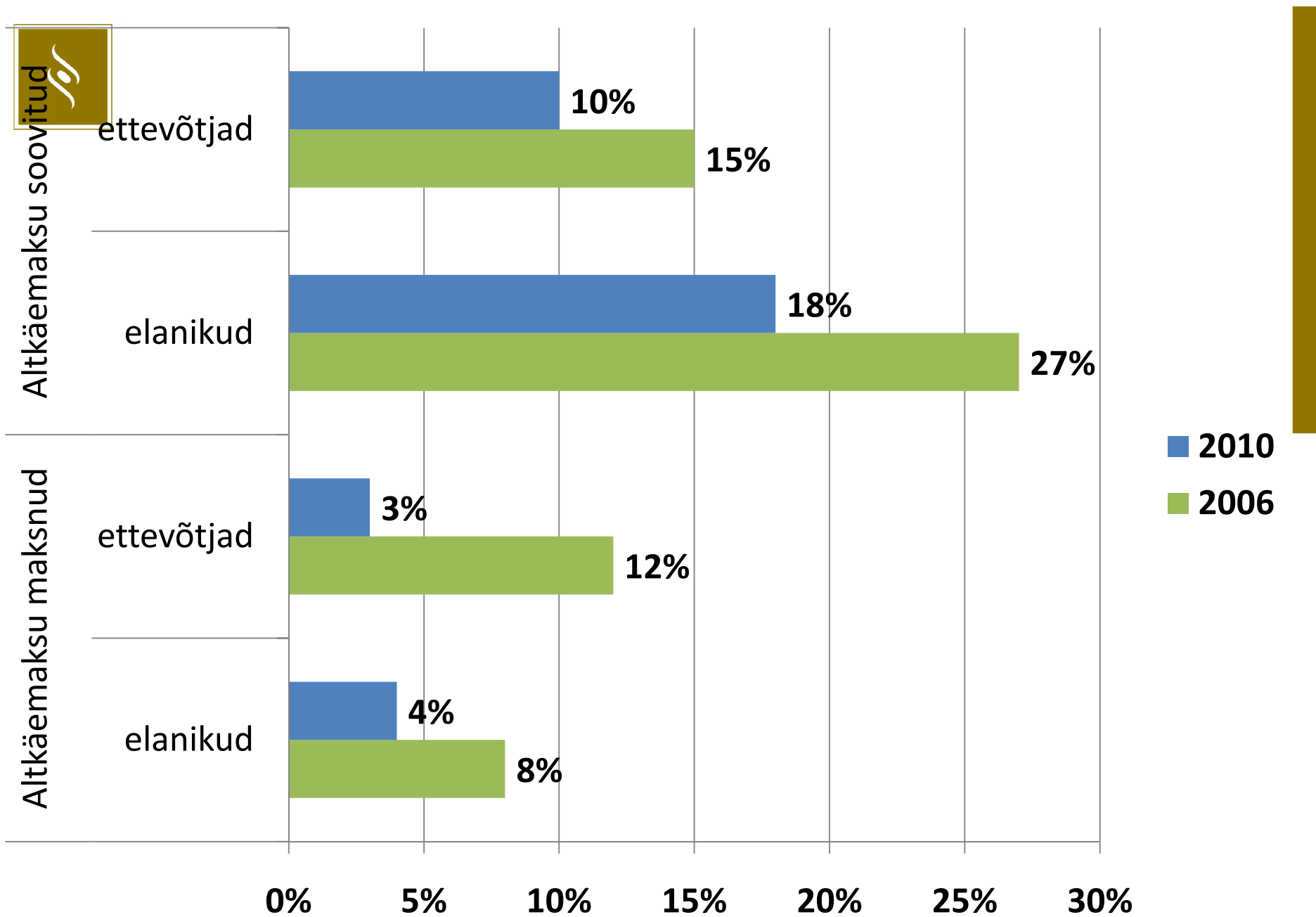
Kogemused nii raha maksmise, kinkimise kui ka vastuteene osutamisega
Ei ole juriidiline termin!

- NÕUDLUS: Kas avalikke teenuseid kasutades on antud märku, et soovitakse altkäemaksu kingitusi, vastuteeneid?
- PAKKUMINE: Kas olete ise peale maksnud, osutanud vastuteene, toonud kingituse?

Muu korrupsioon:

Poliitiline korrupsioon
Huvide konflikt
Käsi peseb kätt
Kinkimine
Siseinfo kasutamine
Jne

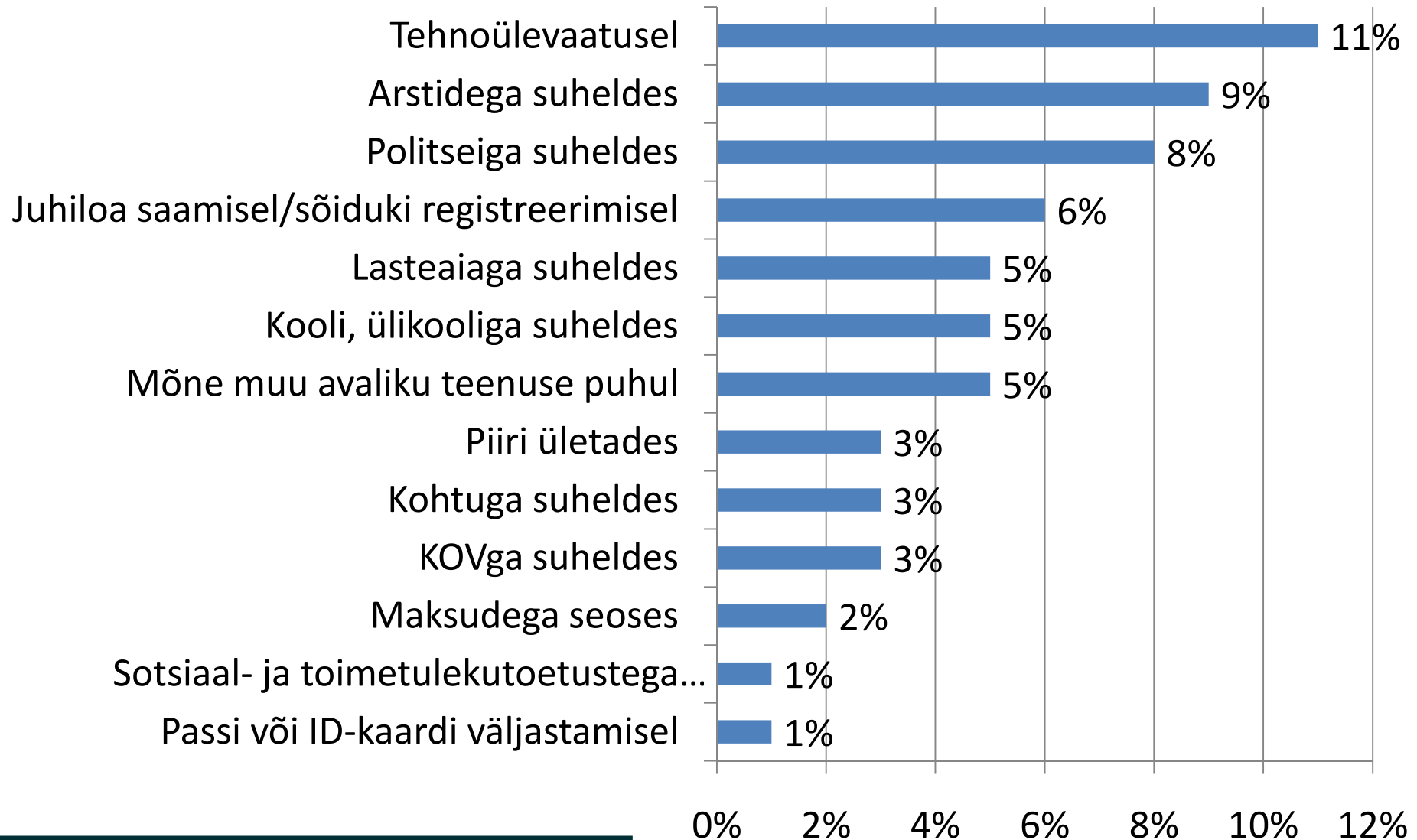
- Kas on ise osalenud?
- Kas teab kedagi teist, kes on osalenud?

Elanikelt on meelega enim soovitud tehnölevaatusel

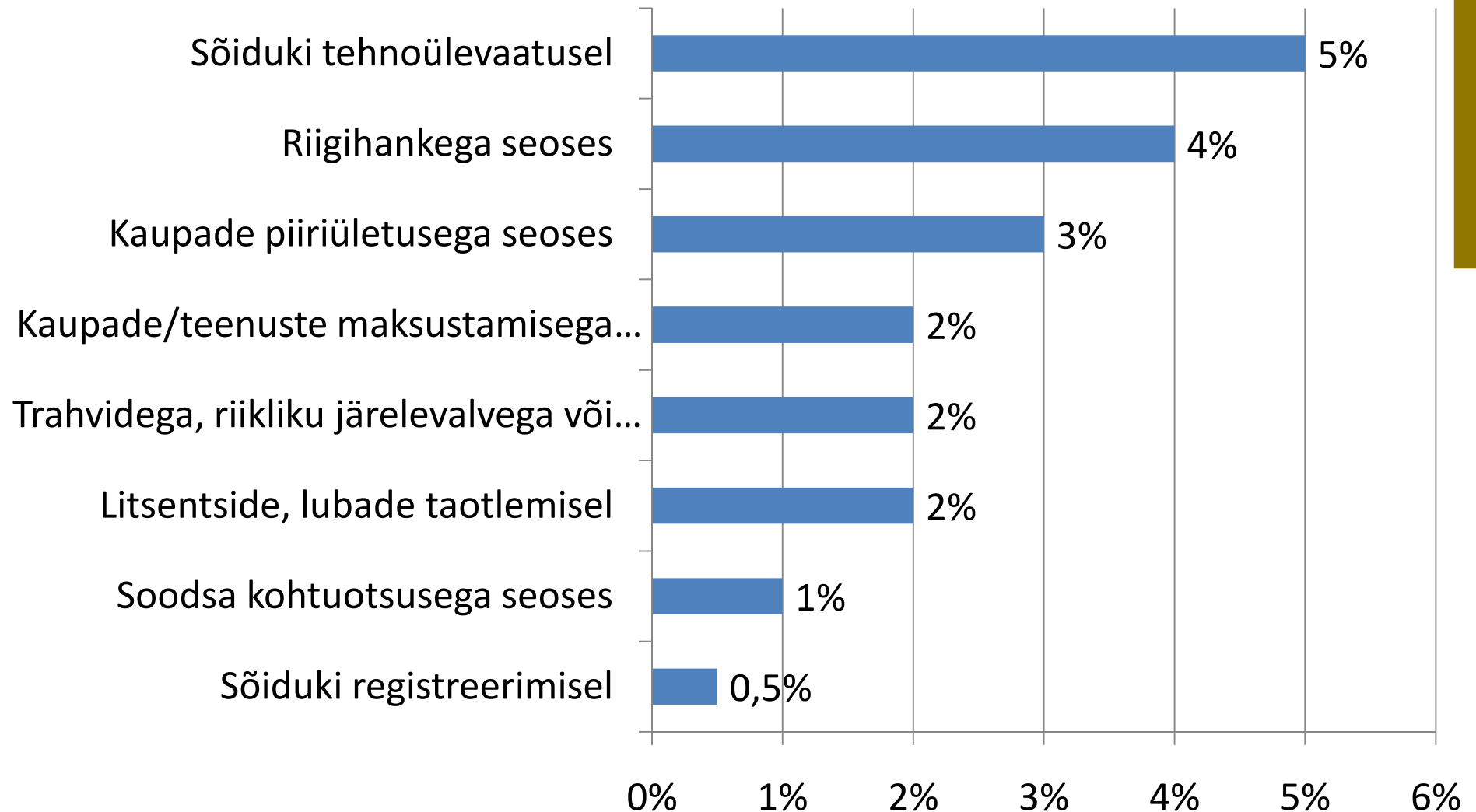
Kui tihti on avalikke teenuseid kasutades antud märku, et soovitakse altkäemaksu raha, kingituse, vastuteene näol? (Need, kes olid teenusega kokku puutunud ja kes vastasid "iga kord, sageli, harva")

Ettevõtjatelt on altkäemaksu soovitud enim tehnölevaatusel

Kui tihti on avalikke teenuseid kasutades soovitud altkäemaksu raha, kingituse, vastuteene näol? (Need, kes olid teenusega kokku puutunud ja kes vastasid "iga kord, sageli, harva") NB! Paluti lähtuda enda kui ettevõtja kogemusest!

Avalik sektor

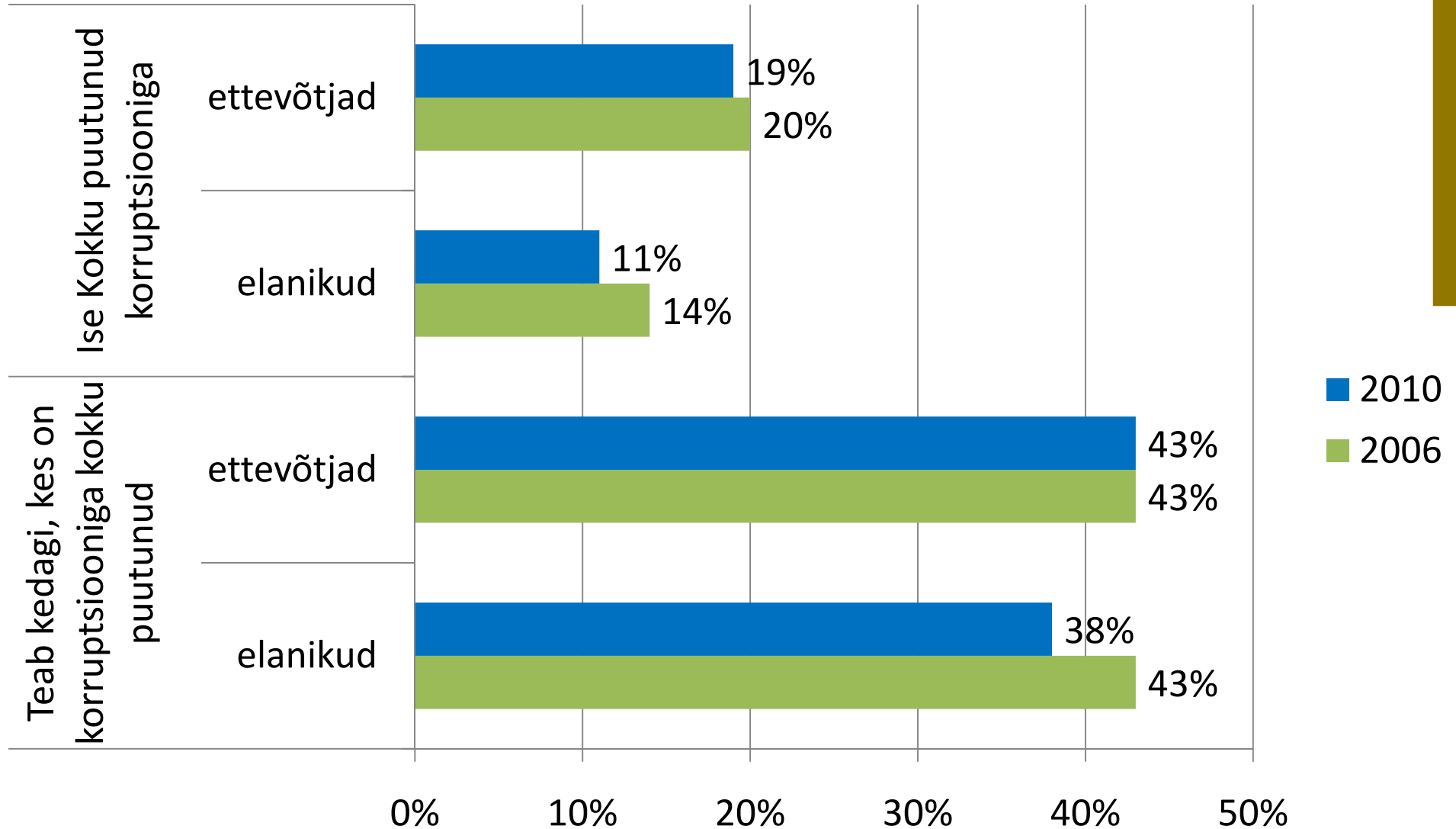
3% avaliku sektori töötajatest on viimase aasta jooksul tööasjus kokku puutunud korrupsiooniga

Neist 74% eitas kokkupuudet altkäemaksuga

17% teab kolleege, kes on korrupsiooniga kokku puutunud

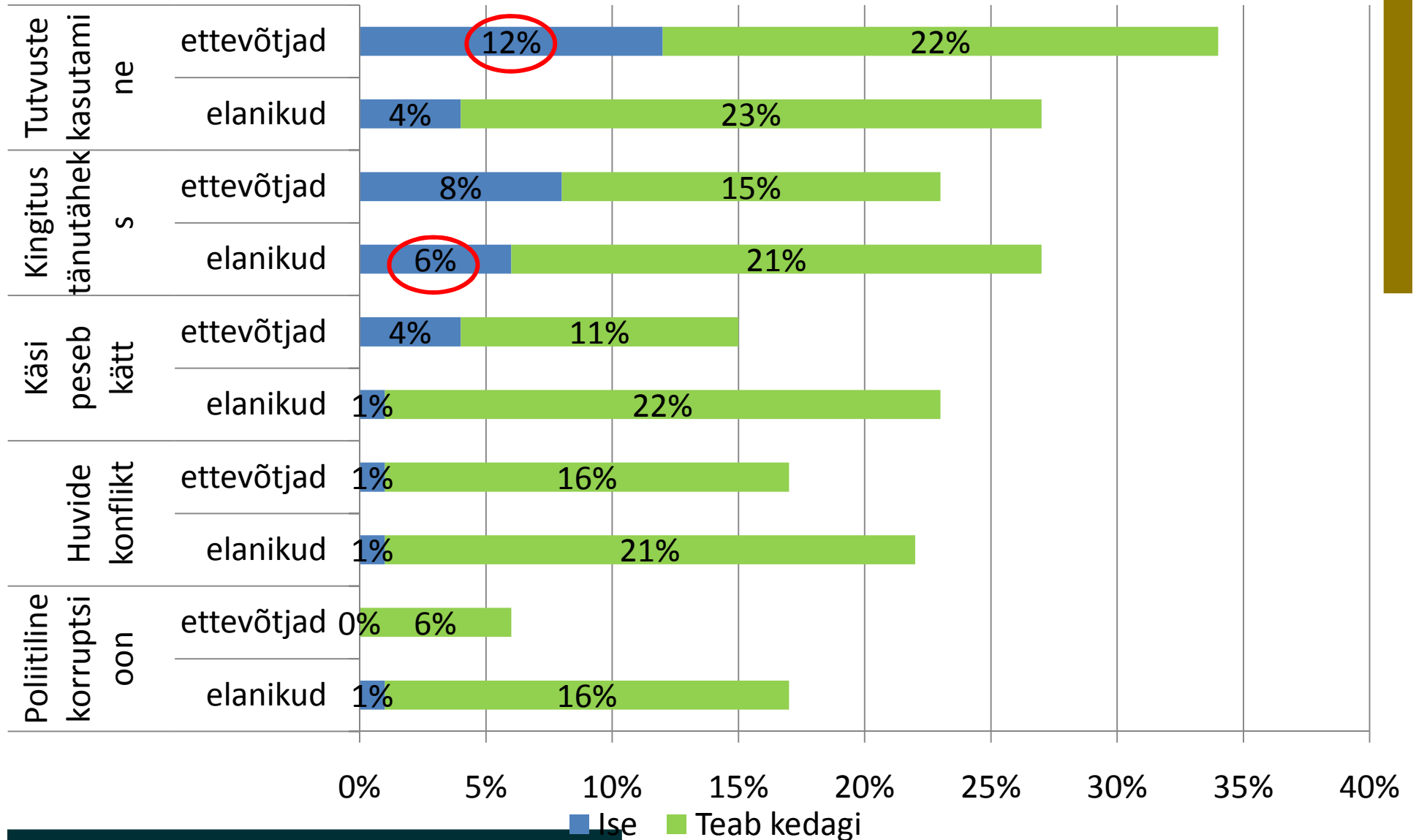

Muu korrupsiooniga on kokku puutunud

Viimase aasta jooksul loetletud olukorras osalenud

Hoiakuid ja käitumist mõjutavad kõige enam vanus, sugu ja rahvus

- **Eestlased** eristuvad kõrgema teadlikkuse poolest (nii korruptsiooni teadlikkuse, taunimise kui valmiduse suhtes ise korruptiivselt käituda). Mitte-eestlased peavad korruptsiooni rohkem levinuks töökoha saamisel. Mitte-eestlased on korruptsiooniga rohkem kokku puutunud.
- **Naised** eristuvad samuti kõrgema teadlikkuse poolest. Naised peavad korruptsiooni tõsisemaks probleemiks ja rohkem levinuks.
- **Üle 30-aastased** oskavad korruptsiooni paremini ära tunda ja on ise vähem varmad altkäemaksu maksma. Nooremad on korruptsiooni suhtes üldjuhul sallivamad. Samas üle 46sed on korruptsiooniga ise rohkem kokku puutunud.

Eristuvad väikeettevõtjad (kuni 9 töötajat ja käive kuni 250 000 kr)

- Nad on korrupsiooni suhtes sallivamad ning pakuksid ka ise varmamalt alikäemaksu (37% vs 26% suuremad)
- Nad peavad ametnike äraostetavust ettevõtluse takistuseks (Tallinna ettevõtjad peavad teistest enam korrupsiooni ettevõtluse takistuseks)
- Nad peavad korrupsiooni rohkem levinuks
- Nad on ise korrupsiooniga rohkem kokku puutunud

AITÄH!

Uuring veebis:

<http://www.korruptsioon.ee/9380>

